

www.e-rara.ch

**... Dissertatio philosophica tumultuaria, to gnōthi seauton pro
principio iuris naturalis tradens**

Thurneysen, Johann Rudolf

Basileae, [1740?]

Universitätsbibliothek Basel

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-115025>

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

Σ. Θ.

DISSERTATIO PHILOSOPHICA
TUMULTUARIA

Τὸ

ΓΝΩΘΙ ΣΕΑΥΤΟΝ

PRO PRINCIPIO JURIS NATURALIS
TRADENS,QUAM AUXILIANTE DIVINI
NUMINIS GRATIAAUTHORITATE ET DECRETO
SAPIENTISSIMI PHILOSOPHORUM ORDINIS
SUB PRÆSIDIOVIRI CONSULTISSIMI ET DOCTISSIMI
JOH. RODOLFI THURNISII,
Phil. Doct. & J. U. L.

in Academia Patria

PRO SUMMIS IN PHILOSOPHIA HONORIBUS
rite capeffendis

ad diem 8. Junii M DCC XL:

H. L. Q. S.

Publice defendere conabuntur

JOH. RODOLFUS FREULER, }
JOH. ULRICUS EWIG, } Mag. Cand. Basil.Kirchenbibliothek
Basel.

B A S I L E Æ,

Typis, E. & J. R. THURNISIORUM, Fratrum.

V I R O
HONORATISSIMO INTEGERRIMO
JOH. RODOLFO THURNISIO,
REIPUBL. PATRIÆ DUCENTUMVIRO
MERITISSIMO,
BIBLIOPOLÆ ATQUE TYPOGRAPHO
FAMIGERATISSIMO,
Susceptorì suo è Sacro Fonte ad aras
usque colendo,

In signum animi devotissimi hancce
Differtationem
d. d.

JOH. ROD. FREULER.

Thes. I.

CUm propter angustiam temporis nimis arctis cancellis includeremur, quam ut liberum nobis esset ex voto atque pro lubitu materiam disquisitioni Clarissim. Oppon. dignam seligere, debitoque modo tractare, coacti quasi fuimus id publice exponere, quod primum menti nostræ sese inter cogitandum obtulit; Cumque forte fortuna in illam incideremus quæstionem, quænam juris naturalis sit basis? quodnam fundamentum ac primum principium? ex quo, velut ex sanctissimo justitiæ penetrati deduci possint officia hominis erga Deum, semetipsum & proximum, statim hancce materiam ambabus quasi manibus arripuimus, illamque thematis loco, pro obtinendis secundum morem consuetum, supremis in Philosophia honoribus, elegimus.

II.

Circa dictam vero quæstionem non minus variatur, ac olim circa quæstionem de summo bono in plurimas Philosophi discrepantes abiêre opiniones; Sunt enim, quibus visum fuit hujus quæstionis fundamentum ponere in convenientia & disconvenientia cum natura rationali ac sociali, non per lapsum depravata. H. Grot. de J. B. & P. l. 1. cap. 1. n. 12.

Alii in hominis socialitate principium hoc quæsiuere; Puf. fend. de J. N. & G. in præf.

Alii porro illud eruere conati sunt ex jure Dei Creatoris, potentis quidem, sed & pariter benigni, ac summè benefici in creaturas suas.

III.

Cum autem secundum Philosophos duplex detur principium, aliud *essendi*, (uti loquuntur) aliud *cognoscendi*, per se quasi patet, illud intuitu Legis Naturæ esse Voluntatem Divinam. Quod enim aliud præceptum, aliud prohibitum, aliud moraliter bonum, aliud malum, illud agendum, hoc fugiendum est, ejus ultima ratio in hoc principium, *Deus sic voluit*, resolvitur; in hoc vero omnis difficultas sita est, unde Voluntas hæc Divina certo colligi, & infallibili ratione cognosci possit. Adeoque omnis quæstio in principio cognoscendi eruendo vertitur.

IV.

Requirunt autem juris Nat. DD. tria potissimum ad Principium cognoscendi Juris Naturalis.

1º. Ut universale sit, hoc est, ita latè pateat, ut omnibus Juris Nat. præceptis adæquate respondeat, eademque ambitu suo comprehendat.

2º. Ut ejus veritas ex solo Naturæ lumine evidenter innotescat; Nam si ea aliunde, quam ex dictamine rationis petenda esset, Juris Naturalis disciplina Gentibus illis, quæ revelationis sanctitatem non agnoscunt, parum profutura esset.

3º. Ut principium hoc omnibus sanæ mentis in proclivi sit; aut ut facile per consequentias ex eo deductas particularia quævis juris Nat. præcepta innotescant.

V.

Animus nobis non est diversas sententias DD. circa principium Jur. Nat. examinare; id modo meri exercitii gratia nunc asserere lubet, posse hominem ex sola sui ipsius consideratione, officia sibi incumbencia experiri; quod nunc pro virili demonstrare conabimur.

VI. Ex-

VI.

Extra omne dubium est, hominem clare percipere, se existere; (de tali enim, qui hoc in dubium vocaret, asserere haud vereretur, illum sanæ mentis non esse, & Scepticismum ad stultitiam atque summam obstinationem usque proficere.) Cognoscit insuper homo, purè non ens, ens reale producere non posse; certum itaque est, ab æterno existitisse aliquod ens. Omne enim quod non existit ab æterno, initium habuisse necesse est; id vero quod initium habet, necessario ab alio ente aliquo antecedenti produci debuit; Eiusdem evidentiae est, omne ens, existentiam suam alii enti debens, qualitates atque facultates, quas habet, ab alio illo ente habere debere, hincque fons æternus omnium entium, fons quoque erit omnium qualitatum atque facultatum existentium, per consequens, ens hoc æternum, erit quoque potentissimum omnium entium.

VII.

Homo ulterius in se experitur, se intelligere atque percipere; Certum itaque est, non modo esse entia in mundo, sed esse quoque entia intelligentia; Ens vero intelligens vel ab æterno tale existit, vel initium intelligentiæ suæ habuit; contendenti, tempus existitisse, carens ente intelligente, & quo ens æternum quoque intelligentia destitutum fuerit, respondemus, impossibile itaque esse, unquam ens intelligens existitisse, cum impossibile sit ens intelligentia carens producere posse ens intelligens.

VIII.

Hoc modo ex nostri contemplatione, & eorum quæ in nobismet ipsis experimur, pervenimus simplicissima via ad certam & indubitabilem veritatem; Esse ens æternum, potentissimum simul ac summè intelligens; quod Deum vocamus. Ulterius nunc perpendendo & perpendendo, Deum hunc nos non solum creasse, sed & præ aliis creaturis exornasse, facultatibusque Intellectus & Voluntatis donasse, omniaque circa nos usui nostro inservientia reddidisse; necessario hoc in nobis porro ideam entis benignissimi, simulque id excitare debet, ut pro summis ejus beneficiis in nos collatis, nec conferre cessantis, & amorem & humillimam subjectionem ipsi exhibeamus;

ficque per consequentias clarè ritèque deductas, officia hominis erga Deum, seu obligatio hominis ad religionem cultumque divinum, creatori & conservatori nostro benignissimo exhibendum apparent; usque adeo, ut si spreto hocce bonæ mentis dictamine in alia omnia contraria ire festinaret homo, eum saltem tanquam potentem atque punire valentem, pari mentis suæ conscientia reformidare deberet, quem ut auctorem & conservatorem suum beneficum colere ac venerari noluit.

IX.

Cum vero sui existentiam quisque post Deum suis immediate debeat genitoribus, non potest non ex generationis & educationis beneficio devinctus esse, ad omnia pietatis & obsequiorum genera iisdem pro virili præstanda; Unde & à Cicerone lib. 1. Offic. cum religione erga Deum, conjungitur religio erga parentes; Sic enim ille: *In ipsa communitate sunt gradus officiorum, ex quibus, quid cuique præset, intelligi potest; ut prima Diis immortalibus, secunda patriæ, tertia parentibus, deinceps gradatim reliqua reliquis debeantur.*

X.

Obligationi huic erga sui auctores proxima est illa, quâ homo officia erga semetipsum observare tenetur. Detegit vero illa ex consideratione, se ita vitam suam instituere debere, ne scopo, quem Creator benignissimus simul ac potentissimus in creatione sibi proposuit, contrarietur; Cognoscit autem homo facillime tum ex rebus in & circa se existentibus, tum quoque ex studio semetipsum conservandi sibi naturaliter insito, Deum in creatione hominis pro scopo habuisse, hominis conservationem atque beatitudinem.

XI.

Cum vero Deus hominem ita creaverit, ut nonnisi reiteratis actibus, habitus vel bonos vel malos sibi acquirere possit, simulque sensum ei dederit, quo concipit, ex acquisitione demum bonorum habituum certum gradum beatitudinis fluere; sequitur, hominem in id nervos suos intendere debere, ut actus suos ita componat,

ponat & repetat, quibus in virum bonum & probum, adeoque felicem, scopoque Dei respondentem formetur; quod fit, si excolat intellectum, & ritè dirigat voluntatem; quem in finem Deus homini animam dedit rationalem.

XII.

Cum autem à Sapientissimo Ente nil frustra concessum esse possit; deprehendit homo porro, se intellectus facultate ideo esse donatum, ne cæco omnia agat impetu, aut citra certum finem, sed potius, ut agenda prius rectè expendat atque disponat, naturæque suæ convenientem finem sibi proponat, & actiones suas ei accomodet, quam voluntatem suam aliquo dirigat, hinc ita voluntas erit moderanda, ne iudicium intellectus præcurrat, neve præceptis decretisque ejus adversetur; & hoc modo deducitur homo ex mera sui consideratione ad officia erga semetipsum.

XIII.

Sed quia homo absque aliorum ope vix salvus, ne dicam beatus esse possit, consequens est, ut natura duce pronus sit & inclinet in Societatem cum aliis excolendam, vitæque communitatem; Quo vero magis Societatis istius gaudeat emolumentis, necesse est, ut, sicuti primo loco propriæ, sic secundo, humani generis studeat conservationi, cum sobolem procreando educandoque, atque ita supplendo mortalitatis suæ defectum, cum teste Cicerone lib. 4. de Finibus, *omnis natura velit esse conservatrix sui, ut & salva sit, & in genere conservetur suo*; tum etiam conferendo & præstando illud omne, quod videri potest aptum esse, ad confirmandam promovendamque inductam illam inter homines vitæ communitatem.

XIV.

Cum vero sua cuique ratio, ac sensus communis dictet, eam in universum destructum iri, si quisque nil nisi propriam præsentemque spectaret utilitatem, aut (quod pejus,) jus sibi aliquod commentitium in omnes & omnia secundum potentiae suæ vires arrogaret, non aliud superest, quam ut ex opposito mutua cum aliis reciprocando humanitatis officia,tribuendo aliis,
quæ

quæ ipsis commoda, recipiendo vicissim ab illis, quæ nobis putamus expedire in vitæ tuitionem, magis magisque constringatur commune consortii vinculum ac societatis; Quo Seneca respiciens lib. 1. de irâ cap. 5. *homo, inquit, in adiutorium mutuum generatus est; beneficiis enim humana vita consistit, & concordia; nec terrore, sed mutuo amore in fœdus auxiliumque commune constringitur.* Iterumque lib. 2. de irâ cap. 31.

Ut omnia inter se membra consentiunt, quia singula servari totius interest; ita homines singulis parcent quia ad cætum geniti sumus; salva enim esse Societas nisi amore & custodia partium non potest.

XV.

Exinde quoque deprompta sunt generalia illa juris naturalis præcepta; Ne quis alteri faciat, quod ipse sibi fieri nolit, ex adverso præstet aliis, quod sibi ab illis præstari exoptet; Hinc porro est, quod quisque, dum sibimet proximus est, non tantum adversus aliorum à recti tramite recedentium imminentes injurias sibi cautelis variis innoxiiis, jure prospiciat, ac parietes, moenia, fossas; furibus, prædonibus, hostibus opponendo, suæ consulat securitati; sed & adversus aliorum violentiam sese defendat, vim injustam vi repellat, arma armis, etiam cum aggressorum nece, si aliter vita aut vitæ æquiparanda tueri ipsis incolumibus haud possit, atque ita inculpatæ tutelæ fervet moderamen.

XVI.

Tandem quoque ex hucusque dictis liquido constare credo, Deum homini sufficentes vires dedisse, quibus naturam suam contemplari, & ex hac consideratione, quid necessarium cum ea nexum vel disconvenientiam involvat, quidve sibi faciendum adeoque bonum, quidve omittendum, adeoque malum sit, evidenter colligere possit; cum vero hæc facultas omnibus hominibus a Deo concessa, ipsisque loco promulgationis legum Nat. sit, hinc liquet, omnes quoque Jure Nat. obligari. Hocque intuitu Divinus scriptor gentiles ἀναπολογήτως vocat, quod cordibus ipsorum inscriptis legibus disconvenienter agant; nihil enim interest, si legislator voluntatem suam in scriptis, si alia, modo sufficienti ratione promulget atque manifestet.

F I N I S.